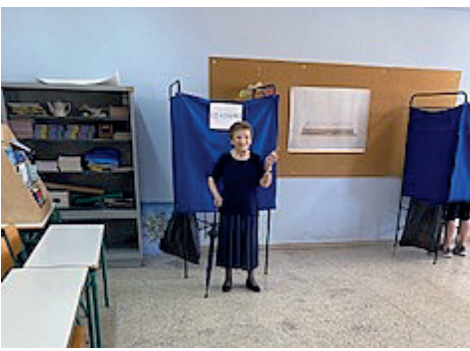




■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

Αναδιφώντας το χθες (320)

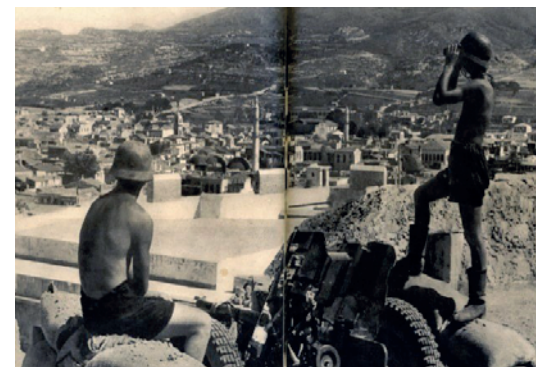
Αποχαιρετισμός σε μια κυρία που μου άλλαξε την πορεία της ζωής μου



Ήμουν σε μαθητική γιορτή, της εγγονής μου, την περασμένη Παρασκευή, όταν χτύπησε το κινητό μου τηλέφωνο. Διάβασα στην οθόνη, με φόβο πρέπει να πω, το όνομα του φίλου **Ιάκωβου Παττακού**. Κάτι συνέβη με τη θεία του, τη «δασκάλα μας», σκέφτηκα και το σήκωσα με την ελπίδα να μην συνέβαινε κάτι σ' αυτήν, αλλά να ήθελε να μου πει κάτι άλλο, ίσως για μια εκδρομή με τα λεωφορεία του, που συχνά πυκνά μας προσφέρει χωρίς ανταλλάγματα. Δεν μπορεί να συμβαίνει κάτι, σκεφτόμουν, αφού μόλις την περασμένη εβδομάδα είχα στελεί στους συμμαθητές τη φωτογραφία της να ψηφίζει, με το μπαστούνι της στο χέρι μεν αλλά καμαρωτή, σαν πέρδικα, εξασκώντας εκείνο που θεωρούσε πάντα όχι μόνο ως δικαίωμα αλλά και ως καθήκον της.



Κι όμως, ήταν η ώρα για την είδηση την κακή. Η **Καλλιόπη Παττακού-Σαριδάκη** δεν πρόφτασε να συμπληρώσει τον ένα αιώνα ζωής. Είχε γεννηθεί στο Άνω Μέρος Αμαρίου το 1925 από τον **Θεόδωρο** και την **Αγάπη Παττακού**, σε οικογένεια με επτά παιδιά. Μετά το δημοτικό σχολείο στο Άνω Μέρος, φοίτησε στο Γυμνάσιο Θηλέων Ρεθύμνου. Στο πρόγραμμα της ήταν να δώσει εξετάσεις στην Παιδαγωγική Ακαδημία Ηρακλείου. Αντί αυτού όμως βρέθηκε όμηρος των Γερμανών κατακτητών, μετά το κάψιμο των χωριών του Κέδρους στις 21-8-1944. Συνελήφθη από τα γερμανικά αποσπάσματα και μεταφέρθηκε, δίκην κτήνου, στη Φορτέτζα, μαζί με την αδελφή και τις ξαδέλφες της κι άλλες χωριανές και κοντοχωριανές, ως όμηρος. Ήταν όλες ξυπόλυτα κοριτσούδια, που βάδιζαν σε φάλαγγα κατ' άτομο, οδηγούμενα από οπλισμένους φρουρούς, χωρίς φαγητό και με ελάχιστο νερό.



Κοιμήθηκαν σ' ένα αιμάλει του Μέρωνα, και την άλλη μέρα φορτώθηκαν, μαζί με τα λάφυρα από τα χωριά τους σε φορτηγά και μεταφέρθηκαν στο κάστρο του Ρεθύμνου, όπου και κοιμήθηκαν στο πλακόστρωτο. Όλο το δεύτερο εκείνο βράδυ έτρεμαν, το ένα στην αγκαλιά του άλλου, έχοντας ακούσει τον πυροβολισμό με τον οποίο εκτελέστηκε εκεί δίπλα ένας χωριανός τους. Την άλλη μέρα μεταφέρθηκαν στο ναό του Αγίου Θεοδώρου του Τριχινά, τριάντα κοριτσόπουλα εκεί κι άλλα πενήντα σ' ένα μισογκρεμισμένο από τους βομβαρδισμούς κατάλυμα. Τους άνω των πενήντα χρόνων συγχωριανούς τους κρατούσαν στο ύπαιθρο, στα γνωστά μας κι από αλλού «Σύρματα». Είκοσι μέρες έμειναν εκεί τα κορίτσια. Οι υπερήλικες όμηροι ήταν ακόμα πιο άτυχοι, μένοντας μέχρι την απελευθέρωση, τον επόμενο Οκτώβριο. Τα παιδιά απελευθερώθηκαν γεμάτα ψείρες και με τους πυρετούς του τύφου. Κάθε πρωί εκείνο του φριχτού εικοσάημερου η Καλλιόπη, μαζί με τα χωριανόκια της, άπλωναν μια κόκκινη πατανία στο τείχος, για τη λίσσασαν και ξεψειράσουν δήθεν, και στην πραγματικότητα για να δώσουν το σύνθημα ότι είναι καλά.



Αποφοιτώντας από την Παιδαγωγική Ακαδημία το 1945, δίδαξε για πρώτη φορά, στην «Παιδική Στέγη της Γεωργικής Σχολής Ασωμάτων» της επαρχίας Αμαρίου, τα παιδιά των κατεστραμμένων χωριών, αρχικά ως εθελόντρια, και στη συνέχεια επίσημα διορισμένη για ένα σχολικό έτος. Στη «Στέγη» συνυπηρέτησε με τον Χάρη, τον εκλεκτό της καρδιάς της. Τον είχε γνωρίσει τελειόφοιτος της Διδασκαλικής Ακαδημίας, ως στρατιώτη **Θεοχάρη Σαριδάκη** του Εμμανουήλ από τις Καμάρες Ηρακλείου, με μητέρα την **Αικατερίνη Κατσαντώνη**, κόρη του Θεοκλή, οπλαρχηγού Ρεθύμνου. Η στρατιωτική θητεία τότε «καλά κρατούσε» και τέσσερα χρόνια αργότερα ο Θεοχάρης ακόμα υπηρετούσε την πατρίδα.



Το επόμενο βήμα της ήταν να υπηρετήσει επίσημα ως δασκάλα, χωρίς όμως διδακτήριο, στις Βρύσες Αμαρίου για δύο χρόνια, πριν τοποθετηθεί δασκάλα του Άνω Μέρους, που ήταν το όνειρο των γονέων της. Εκεί παντρεύτηκε το 1949 και εκεί υπηρέτησε όταν γέννησε τα δύο παιδιά της. Το 1959 αποσπάστηκε στα λεγόμενα «τούρκικα σχολεία», αρχικά στο 1ο και μετά στο 4ο Δημοτικό Σχολείο, για να καταλήξει πλέον στο 2ο, το Καμαράκι μας και το καμάρι της, μέχρι το 1969. Τότε μετατέθηκε στην Αθήνα, ακολουθώντας -κατά τη συνήθεια της εποχής- την κόρη της, φοιτήτρια της Ιατρικής πλέον. Εκεί δούλεψε με χαμόγελο, παρά τις ταλαιπωρίες σε μακρινά υποβαθμισμένα σχολεία της Αττικής, στο Περιστερί (Αγίου Ιερρόθεος) στον Βύρωνα (Αγία Τριάδα) και στον Άγιο Αρτέμιο. Κατέληξε στο 2ο Δημοτικό Σχολείο Παγκρατίου και συνταξιοδοτήθηκε από το 92ο Σχολείο στην οδό Φραντζή, πρότυπο σχολικό ίδρυμα στην Αττική, το οποίο εγκαίνιασε κι οργάνωσε, ως διευθύντρια πλέον.



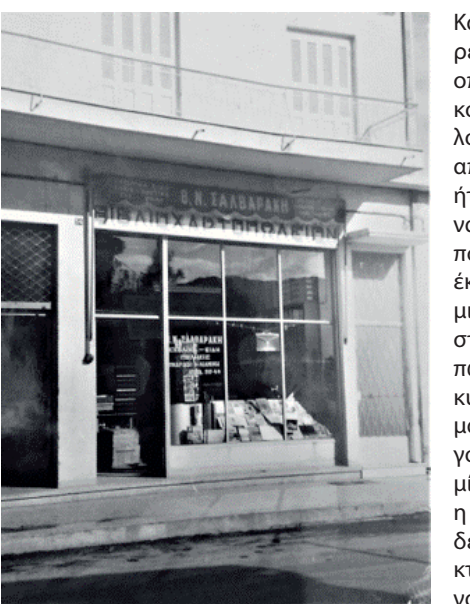
Έκτοτε έζησε λίγα χρόνια με τον σύζυγό της, ο οποίος ήταν πλέον επιθεωρητής Ιδρυμάτων Παιδικής Προστασίας, με πρωτιά στην οργάνωση και εφαρμογή της Ανάδοξης Οικογένειας στην Ελλάδα, ο οποίος όμως έφυγε πρόωρα. Ήταν γνωστός στο Ρέθυμνο και ως λογοτέχνης, με το ψευδώνυμο Παύλος Κεδραίος, με βιβλία όπως «Η Κρητική ποίηση ως το 1900», «Ο Κλήδονας: Ρεθυμνιακή ηθογραφία μετά παγκρητίων στοιχείων», «Γύρω από τη μάχη του Αρκαδίου» κ.ά. Μετά τον θάνατό του η κυρία Καλλιόπη συνέχισε να ζει στην Αθήνα με τα παιδιά της, τα οποία νοιώθουν πάντα βαθιά τη ρεθεμνιώτικη καταγωγή τους, την Κατερίνα, ενδοκρινολόγο γιατρό, και τον Μανόλη, αστροφυσικό αλλά κυρίως δάσκαλο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τη νύφη της Αναστασία και τις τρεις εγγονές της. Χαίρονταν να περπατά στους δρόμους του Παγκρατίου και να τη χαιρετούν τρεις γιενιές, γονείς, μαθητές και τα παιδιά τους.



Στο Ρέθυμνο είχε πολλές δεκάδες μαθητών, στη δεκαετία που δίδαξε μέσα στην πόλη. Τα τέσσερα απ' αυτά τα χρόνια τα αφιέρωσε σ' εμάς, τα πρωτάκια του έτους 1964, που -ούτε λίγα ούτε πολλά- ήμασταν περισσότερα από εξήντα. Θα την θυμόμαστε όσο ζούμε με συγκίνηση, όταν μας πήρε φοβισμένα παιδάκια από το χέρι της μάνας μας και με αγάπη μας προσέφερε σχολική κοινωνικοποίηση, αλλά, πάνω κι απ' αυτήν, μας δίδαξε αξίες ζωής. Δεν δίστασε να οργανώνει για μας μαθητικές εκδρομές, από τον Κουμπέ μέχρι τη Φορτέτζα, που την εποχή εκείνη δεν διέθετε προστατευτικές αλυσίδες για αποφυγή πτώσεων από τις κανονιοθυρίδες αλλά και που στο εσωτερικό της έχασαν δεκάδες στέρνες, φανερές και κρυμμένες. Κι εμείς της ανταποδώσαμε με το παραπάνω την εμπιστοσύνη που μας έδειξε.



Προσωπικά μου άλλαξε τη ζωή, όπως πιθανόν κι άλλων παιδιών. Ως πρωτάκι, κατά το κοινώς λεγόμενο, «δεν έπαιρνα τα γράμματα» και η δασκάλα καθώς και η μάνα μου αγωνίζονταν να μου τα μάθουν. Ο πατέρας μου, εκπαιδευτικός ων, στον οποίο απευθυνόταν με απελπισία η μάνα μου να τη βοηθήσει, της απαντούσε με το αποφαστικό «δεν χρειάζεται να μάθουν κι όλοι γράμματα!» Αυτό συνεχίστηκε και τη δεύτερη χρονιά, στην οποία το μεγάλο μου πρόβλημα μου ήταν η ορθογραφία. Το είχα λύσει, πίστευα τότε, με το γνωστό σε κάποιους σύστημα της «ξεπατικωτούρας», εγχαράσσοντας δηλαδή την ορθογραφία της επόμενης ημέρας στο ειδικό σχετικό τετράδιο. Έτσι τα κουτσοκατάφερα, μέχρι που ένα πρωινό είδα με τρόπο την ορθογραφία που μας υπαγόρευε την ορθογραφία να σκυβεί και να κοιτάξει από το πλάι τη σελίδα στην οποία την έγραφα, αμέριμνος μέχρι πριν από λίγο. Ήταν φανερό ότι είχε καταλάβει τι συνέβαινε.



Και εκεί φάνηκε η μεγαλοσύνη της. Δεν με παρέπεψε στον διευθυντή του Σχολείου, από τον οποίο εκτός από τις σχετικές σφαιλίδες θ' αποκόμιζα και μια ξεγυρισμένη αποβολή και ανάλογο ξυλοφόρτωμα στο σπίτι, αλλά έκανε κάτι απλό: με κοίταξε βαθιά μέσα στα μάτια. Αυτή ήταν η μεγαλύτερη τιμωρία που θα μπορούσε να μου επιβάλει, να ντραπώ δηλαδή αφάνταστα που είχα προδώσει την εμπιστοσύνη της. Το ίδιο έκανε αργότερα σε αντίστοιχη περίπτωση, όταν, μικροπαραβατικός ων, είχα κλέψει μια γομολάστιχα που «μου γυάλισε στο μάτι» από το βιβλιοπωλείο Σαλβαράκη (φωτογραφία). Ο μακαρίτης κύριος Νίκος δεν το είπε στον πατέρα μου, που μάλλον ψώνιζε από τα μαγαζιά του, γιατί ήταν σύγυρο ότι θα με φιλοδώρούσε με ξυλιές παρά μίαν τεσσαράκοντα. Το είπε στη δασκάλα μου, η οποία με παιδαγωγικό τρόπο μου εξήγησε ότι δεν μπορούμε να τα έχουμε όλα και ότι η ιδιοκτησία είναι μια ανθρώπινη ρύθμιση που πρέπει να γίνεται πάντα σεβαστή.



Η κυρία Καλλιόπη μου άλλαξε έτσι την κατεύθυνση που έπαιρνα στη ζωή μου. Μάλιστα κράτησε μια έκθεσή μου και μου την πρόσφερε μετά από πέντε και πλέον δεκαετίες με θέμα «Η δασκάλα μου». Ήταν στην Τετάρτη πια τάξη, μετά από την οποία μας άφησε. Έγραφα σ' αυτήν για τον Μεγαλέξανδρο, και το ενστερνιζόμουν κι ο ίδιος, ότι ανέφερε πάντα τους «στους γονείς μου χρωστάω το ζην και στον δάσκαλό μου το ευ ζην». Σε προχωρημένη πια ηλικία, το έτος 2016, της ζήτησα να παρουσιάσει το βιβλίο μου «Εκτός σχολικής αιθούρας». Εφαρμοσμένες δραστηριότητες βιωματικής μάθησης», που κυκλοφόρησε με την ευκαιρία της αποστράτευσής μου από το δασκαλίκι. Το έκανε μαζί με δύο μαθητές μου, τον **Πάνη Κεφαλογιάννη** και της **Ελευθερία Μιχάλα**. Ήταν μια από τις ευτυχέστερες στιγμές της ζωής μου, να βρίσκομαι και να τιμώμαι από τη μια πλευρά από την δασκάλα μου κι από την άλλη από τους μαθητές μου!



Την είχα ξαναβρεί γύρω στο 2005 μέσω του ανιψιού της Ιάκωβου κι είχα τρέξει να τη συναντήσω στο χωριό καταγωγής της Άνω Μέρους. Εκεί ξεκαλοκαίριζε κι εκεί την ξανα συναντήσαμε μια επόμενη χρονιά, αυτή τη φορά στο σπίτι της αδελφής της, αφού φοβόταν να μείνει στο δικό της, που είχε υποστεί διάρρηξη. Όταν με πληροφορήσε ότι εκτός από τις συλλογές του μακαρίτη Θεοχάρη κι κλέφτες είχαν σωφρυνθεί και μερικά βιβλία από τη βιβλιοθήκη του, με απολυτώντας επιλεκτικό τρόπο, είχα απευθυνθεί στους φίλους μου να τους πληροφορήσω ότι, αν τα βιβλία αυτά κυκλοφορούσαν στην αγορά, να μην τα αγοράζουν, ως κλεψίτυπα που ήταν, και να μου τα ανέφεραν. Αυτό όμως δυστυχώς είχε ήδη συμβεί, γι' αυτό με επιστολή μου σ' όλα τα αστυνομικά τμήματα και στις βιβλιοθήκες της Κρήτης, κατήγγειλα το γεγονός και τους επιστούσα την προσοχή. Αυτό όμως χάλασε την ψυχία του τοπικού υπεύθυνου ασφαλείας, ο οποίος ασφαλώς και γνώριζε τους κλέφτες, οι οποίοι λυμαινόνταν την περιοχή.



Μ' άλλη αφορμή θα προσπαθήσω να περιγράψω τα τότε διαδραματισθέντα, που με ανάγκασαν να προτείνω σ' εκείνο τον άνθρωπο εγώ να κυνηγώ τους κλέφτες κι εκείνος να έρθει να κάνει τον δάσκαλο στην τάξη! Κι επειδή ήγνα φορτικός και δεν είχα σκοπό ν' αφήσω να λιμνάζει στο αστυνομικό αρχείο μια τέτοια πράξη και συγκάλυψη, αναγκάστηκε να συλλάβει έναν μικροκακόμοιρο, που θα πρέπει να ήταν ο τελευταίος τροχός της αμάξης. Οπωσδήποτε αισθάνθηκα ότι κάτι πρόσφερα κι εγώ στη δασκάλα μου, όπως κι αργότερα που κάλεσα τους συμμαθητές μου να την υποδεχτούμε, όταν το 2009 είχε κατέβει στο Ρέθυμνο να ψηφίσει στις τότε εκλογές. Τελικά μου υποδοχή αναβλήθηκε, εξελισσόμενη σ' ένα μεγαλειώδες διήμερο, το 2014, στο οποίο και προλάβαμε να τιμήσουμε την επίσης δασκάλα μας **Χαρά Περάκη-Ζαχαράκη** καθώς και την **Αρτεμισία Δραμιτινού-Αλεξανδράκη**. Ήταν από τις πιο ευτυχισμένες στιγμές μας, των εξήντα πρωτακίων του Καμαρακιού, αλλά - πιστεύω - κι από τις ευτυχέστερες των διδασκαλίσσών μας.



Με την ευκαιρία εκείνη συνεχίσαμε τις συναντήσεις μας οι συμμαθητές, με μία έως δύο εκδηλώσεις ανά έτος, κοπή εθιμικής πίτας και εκδρομή ή συνεστίαση. Μάλιστα στην πρωτοχρονιάτικη εθιμική πίτα του έτους 2018 το φλουρί είχε βρεθεί στο κομμάτι της κυρίας Καλλιόπης, ομολογώ εντελώς τυχαία και χωρίς κανέναν μας να έχει βάλει το χέρι του! Και στο τελευταίο προκορονόου συναντημά μας είχαμε ανάψει αερόστατα-καρδούλες προς αυτήν. Πορεύσου εν ειρήνη, κυρία Καλλιόπη. Έζησες τον βίο τον καλό, τον ρούφηξες μέχρι το μεδούλι κι έφυγες για το επέκεινα μέσα στα χέρια των δικών σου, αφήνοντας πίσω την Κατερίνα και τον Μανόλη σου καθώς και τις εγγόνες Ήρα-Καλλιόπη, Χάρι και Φοίβη, που κατ' ουσίαν εσύ τις αλφαβητίσες. Όπως έμαθες γράμματα κι αξίες και σ' εμάς, τα πρωτάκια του Καμαρακιού, κι εκατοντάδες άλλα παιδιά, στο Αμάρι, στο Ρέθυμνο και στην Αθήνα. Γαίαν έχει ελαφράν, όπως ελαφρύ σαν πούπουλο ήταν το σώμα που πρόσφερε κι εσύ στη γη την περασμένη Τρίτη.